

Új szövetség Kalazanciussal

Meghívás megújulási folyamatunkra

1. Négyszáz évvel ezelőtt *Kalazanci Szent József* egyedülálló iskolát fejlesztett ki és nyitott Rómában. Ez volt az első ingyenes népiskola Európában. Bevezette az osztályrendszert; a diákok egyéni képességeik szerint eltérő ütemben léphettek a magasabb fokú csoportokba. A világon először íratott nényelven nyelvkönyvet; már a legelső osztályokban bevezette a matematika oktatását. Azt szerette volna, hogy nevelői a legkorszerűbb pedagógiai képzést kapják. Iskolájában a tanulók is kivették részüket az egyes nevelési, didaktikai és fegyelmi kérdéseket érintő döntésekből, képviselőik útján. Jól tudta, hogy az iskola, ha a diákok szilárd és tartós előhaladását tarja fontosnak, nem hagyhatja figyelmen kívül a szülőkkel való együttműködést, ezért törekedett rá, hogy mindig a lehető legszorosabb legyen velük a kapcsolat.

Kalazancius azt akarta, hogy *diákjai mindent megkapjanak, ami boldogulásukhoz szükséges*, ezért az ismeretátadás mellett ugyanolyan fontosnak tartotta többek között a hívő életgyakorlatba való bevezetést, a diákok iskolán kívüli életével és a családjával való foglalkozást. Az egyház mindig „*merész újtóként*” tekintett rá,¹ intézményei olyannyira hasznosnak és célszerűnek bizonyultak, hogy egész Itáliából és sok más európai országból özönlöttek hozzá az iskolanyitási kérelmek.

2. A piarista rend azt vallja, hogy alapítója azért tudott ennyire áldásos művet alkotni, mert *Isten szavát az idők jeleiben* ismerte fel. Konkrétan azoknak a gyerekeknek az igényeire figyelt, akik körülvettek. Amikor 1600-ban értesítést kapott, hogy visszamehet Spanyolországba, mert találtak neki egy jól jövedelmező kanonokságot, így válaszolt: „*Isten szolgálatának jobb módját találtam meg Rómában, mégpedig azt, hogy ezeket a szegény gyerekeket segítem, és nem fogom elhagyni őket semmiért a világon.*”² Érdemes megfigyelnünk, hogyan fogalmaz: „EZEKET a gyerekeket...” Azért tudott Kalazancius jó és korszerű iskolát működtetni, mert odafigyelt a mellette élő konkrét gyerekekre, „ezekre”, és azt kereste, milyen képzést, nevelést kell kapniuk, hogy az akkori világ körülményei között megfelelő állásuk legyen, családot tudjanak alapítani, szilárd meggyőződésekkel és erényekkel remélhetőleg boldog életet élhessenek.

3. A Piarista Rend Magyar Tartománya 2019 tavaszán megtartotta négyévente esedékes legfontosabb tartományi gyűlését, a káptalant, amely azt a határozatot hozta, hogy „*merészen gondoljuk újra a piarista iskolát*”. A helyi reflexió és káptalani folyamat hatására mind a szerzetesek, mind az intézmények vezető testületei egyértelműen kifejezték azon meggyőződésüket, hogy mélyreható változtatásokra van szükség. Miért?

- *Erősek az idők jelei*: rohamosan és egyre gyorsuló ütemben *változik körülöttünk a világ, új kihívásokkal* kell szembenéznünk, a gyerekeknek *új körülmények között* kell megállni helyüket – olyan jövőbeni helyzetben, melyről ma *nagyon kevés a tudásunk*. Változó korunk fiataljait pedig csak megújulva – *folytonosan megújulva* tudjuk megszólítani, kísélni.
- Bár számos tényleges erényt mutat, jelenlegi *oktatási-nevelési rendszerünk többrétű, komplex válságban* van. Nem fenntartható – és egy nem fenntartható világhoz járul hozzá. *Meg kell fogalmaznunk újra miértjeit és hogyanjait*. A teremtésvédelem³, emberségünk, kapcsolataink és környezetünk megóvása, a szegények, a rászorultak rendszerszintű megsegítése érdekében *paradigmaváltásra és radikális cselekvésre* van szükség. *Új társadalmi modellt kell alkotni és élni*. A jövőbeli cselekvés lehetősége és felelőssége leginkább a *mai fiataloké* – *rájuk kell figyelniük, velük együtt*⁴.

¹ Vö. A piarista rend Konstitúciója, 1. pont.

² Archivum Scholarum Piarum 21–22 (1987), 73.

³ Laudato si', Ferenc pápa „Áldott légy...” kezdetű apostoli buzdítása, Szent István Társulat, Budapest, 2015.

⁴ Vö.: A piarista ifjúsági szinódus mexikói gyűlésének javaslata a Kegyes Iskolák számára; 2019

- Új valósággá kell formálni *az intézmény szívében a kalazanciusi szándékot: a gyerekekből, családjaikból és a nevelőkből álló nevelési közösséget*. Ehhez már a *megújulási folyamatban biztosítani szükséges* jelenlétüket, képviselni *elvitathatatlan összetartozásukat*, hogy aztán a *közösség a hétköznapok élő valósága* lehessen.
- Miközben hivatásunk szépségéből és a Gondviselés kegyelméből számos öröm ér minket, intézményeink hatékonyságát és eredményességét sok esetben alacsony szintűnek éljük: *pedagógiai és pasztorális tevékenységeink* akadozva működnek, *diákjainkat gyakran elveszítjük a nevelési-oktatási folyamatban, s nem tudjuk visszavezetni őket saját útjukra*. Pedig ma és holnap éppen *önmagukért és a rájuk bízottakért felelősséget vállaló, aktív, kezdeményező fiatalokra van szükség*. Az ismeretek mellett nagyobb hangsúlyt kell helyoznünk az *egyéni tanulási utakra, az önálló, kritikai gondolkodásra, a közösségépítésre, az együttműködésre és a szociális érzékenységre*. Mindez a tanulás, a *tanuló intézmény* megújult módjait, formáit is kéri tőlünk – melyben *gyerek, szülő és nevelő egyaránt, egymástól is tanul*.
- Jelenlegi rendszerünkben *nehéz pedagógusnak lenni. Nevelői jóllétünk előmozdítása* kritikus szempontja a jövő jó iskolájának. Lényeges cél, hogy az önmagát képző, a másiktól tanulni kész nevelő tudjon erőforrást szálni önmagára, családjára és a munka világa egymással békében éljen, legyen közössége, otthon-tere, én-ideje, lehetősége az elmélyülésre, elmélyítésre, a minőségi jelenlétre, méltó lelki-szellemi esélye a változásra. *Ez is kihív minket a jelenből – egy alapvetően más rendszer felé*.
- A piarista intézmény merész átgondolása csak *piarista szerzetesek és világiak közösségében, tetteink által megnyilvánuló karizmánk, a megosztott küldetés elevenségében* valósulhat meg. Szükségünk van ennek közös, alkotó *újrafelfedezésére* is.

4. Mi, magyar piaristák, szerzetesek és világiak, abba a nagy munkába szeretnénk hát belevágni, hogy *Kalazanciushoz hasonlóan merészen, az idők jeleire, a mai társadalomra és a mai gyerekek igényeire és szükségére figyelve újragondoljuk nevelési tevékenységünket, pedagógiánkat, pasztorációnkat, mindazt, amivel a mai és holnapi gyerekeket szeretnénk segíteni, hogy „egész életük alakulása boldog legyen”*.⁵ A káptalan jövőterve alapján elkészítettük a tartomány stratégiai tervét, melynek egyik fő tartó pillére egész nevelői szolgálatunk, pedagógiánk és pasztorális tevékenységünk megújítása. A 2019-es piarista pedagógiai napokat ennek a nagy megújító tevékenység kezdő eseményének szánjuk. *Szeretnénk új szövetséget kötni Kalazanciussal: az ő diákok iránti bölcs szeretetével és pedagógiai tabukat nem ismerő merészségével kívánunk a mai és holnapi kornak megfelelő piarista intézményt kialakítani. Nem fordítunk hátat történelmünknek, sőt, büszkék vagyunk hagyományainkra. Mégis azt érezzük: az idők jelein, a mai fiatalok hangján, igényein és szükségén keresztül az innovációra, a megújulásra kér bennünket az Úr.*

5. Arra kérünk tehát benneteket mi is, hogy *közösen gondolkodjunk és közösen változzunk*. Kalazancius szándéka egyértelműen arra is kiterjedt, hogy iskolái által az *egész társadalom* megújításához is hozzájáruljon. Az „iskola” újragondolása ezért nem egyszerűen „pedagógiai” és „pasztorális” újításra, hanem a társadalom megújítására irányul. Következésképpen *tágas gondolkodásra* hívunk mindannyiótokat, tágasabbra, mint az iskola határa: a teljes ember, a közösség, az egyház, a társadalom legyen a szemünk előtt. Ha belefogunk, érintődik társadalomképünk, egyházképünk, a tudás, a tanulás, a nevelő és a diák, az átadandó örökség és magának az átadásnak a fogalma. Kérjük, hogy *a legnagyobb szabadsággal lépjünk; ha szükséges, a törvény szabta lehetőségek határait is feszegetve*.

⁵ Vö. A piarista rend Konstitúciója, 5. pont.

Tudjuk, hogy a *változás nehéz*; erőfeszítést, szemléletváltást, tanulást, valaminek az elhagyását, és másvalaminek az elsajátítását igényli; s ezzel *félelmet is kelt*.⁶ Nemcsak rajtunk kívül álló dolgok megváltoztatásáról, hanem saját magunk megváltozásáról van szó. Ám nem vagyunk egyedül. Induljunk el *együtt*, bátran ezen az úton! Lépjünk ki eddigi meggyőződéseink, gyakorlataink keretei közül, *higygyünk* abban, hogy az Úr ma erre kér bennünket, csak így szolgálhatjuk és szerethetjük „ezeket a gyerekeket”.

Beszélgessünk sokat, s indítsunk folyamatot értük. A legjobb, ami történhet, ha vitatjuk, melyik út a legjobb. Legyünk mindnyájan ennek a megújulásnak a hordozói! Közösen, összefogva és rendalapítónkkal újra szövetkezve megalkothatjuk azt az iskolát, *amelyet ma és aztán holnap működtetne Kalazancius.*

2019. szeptember 22.

Horváth Bálint
Piarista Gimnázium, Budapest

Valaczka János Pál SP
Piarista Szakközépiskola,
Szakgimnázium és Kollégium, Göd

Mikulás Domonkos
Piarista Gimnázium, Kollégium,
Általános Iskola és Óvoda, Kecskemét

Zsódi Viktor SP
Piarista Gimnázium,
Általános Iskola és Óvoda,
Mosonmagyaróvár-Hédervár

Böszörményi Géza SP
Piarista Általános Iskola, Gimnázium,
Kollégium és Boldog Donáti Celesztina
Óvoda, Nagykanizsa

Sebes Péter
Kossuth Lajos Középiszkolai Piarista Kollégium,
Sátoraljaújhely

Szabó László SP
Új Hely Piarista Tanoda,
Sátoraljaújhely

Jusztinné Nedelkovics Aliz
Dugonics András Piarista Gimnázium,
Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium,
Szeged

Jusztin István
Sík Sándor Piarista Egyetemi
Szakkollégium, Szeged

Katona Miklós
Kilátó – Piarista Pályaorientációs
Módszertani Központ, Vác

Kalász Ákos
Piarista Gimnázium és Kollégium, Vác

Szilvási László SP
tartományfőnök

Vereb Zsolt SP
küldetésért és ifjúságpasztorációért
felelős tartományi asszisztens

Szakál Ádám SP
ifjúságpasztorációért felelős
tartományfőnöki delegátus

Lázár László
pedagógiai szolgálatért felelős
tartományfőnöki delegátus

⁶ Ferenc pápa is megemlíti, hogy a katolikus iskolákat nemegyszer a változástól való félelem jellemzi, vö. *Christus vivit, Ferenc pápa Krisztus él kezdetű apostoli buzdítása*, Szent István Társulat, Budapest, 2019, 221. pont.